

Pracovní list: Vlastnosti funkcí a jejich grafické znázornění

Určeno pro studenty učitelství matematiky

(Text vznikl ve spolupráci s velkým jazykovým modelem Gemini 3.5 Thinking)

18. září 2026

Cíle pracovního listu:

- **Odborný cíl:** Propojit početní řešení rovnic tvaru $f(x) = y$ s parametrem $y \in \mathbb{R}$ s grafickou interpretací (průsečíky grafu s horizontálními přímkami) pro odvození oboru hodnot $H(f)$, prostoty a existenci inverzní funkce. Upevnit formální definice vlastností funkcí (definiční obor, obor hodnot, prostota, monotonie, extrémy, omezenost) a přechod mezi formálním zápisem a grafem.
- **Didaktický cíl:** Rozvinout schopnost analyzovat žákovské miskoncepce (např. omezenost funkce vs. okraj kreslicí plochy), precizovat odborný matematický jazyk a graficky interpretovat formální logické výroky a jejich negace.

1 Cvičení 1: Inverzní funkce, rovnice a jejich grafická interpretace

Část A: Kvadratická funkce

Uvažujte kvadratickou funkci $f : y = x^2 - 4x + 3$.

- Načrtněte graf funkce f . Vypočtěte a vyznačte vrchol paraboly a průsečíky s osami souřadnic.
- Pro konkrétní hodnotu $y = 3$ řešte početně rovnici $f(x) = 3$. Řešení graficky znázorněte jako průsečíky grafu funkce f s přímkou $y = 3$.
- Uvažujte obecnou hodnotu $y \in \mathbb{R}$. Řešte početně rovnici $f(x) = c$ s parametrem $c \in \mathbb{R}$ a proveďte podrobnou diskusi počtu reálných kořenů v závislosti na hodnotě parametru c . Všechny případy graficky interpretněte pomocí polohy přímky $y = c$ vůči grafu funkce.
- Na základě výsledků diskuse z bodu c) odpovězte na následující otázky a své závěry zdůvodněte:
  - Jaký je obor hodnot $H(f)$ funkce f ?
  - Je funkce f prostá na celém svém definičním oboru $D(f)$?
  - Existuje k funkci f na $D(f)$ funkce inverzní? Pokud ne, jak je potřeba zúžit definiční obor $D(f)$, aby inverzní funkce existovala? Napište předpis pro tuto inverzní funkci pro vámi zvolené zúžení definičního oboru.

Část B: Lineárně lomená funkce

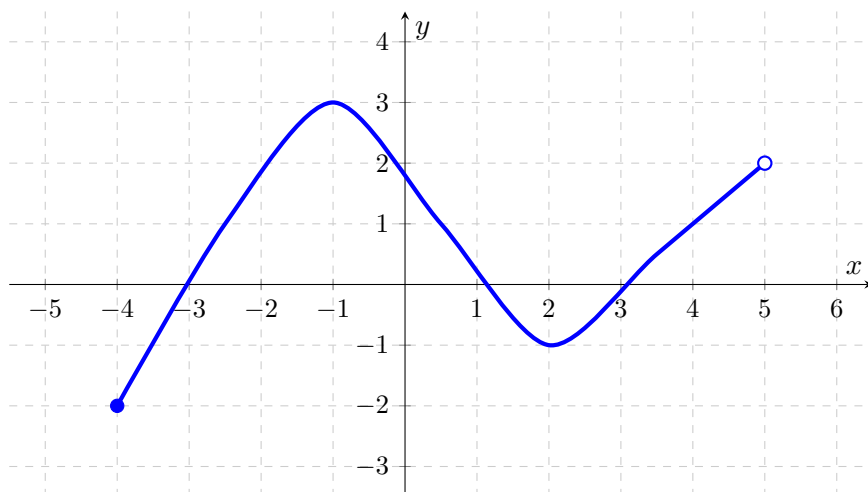
Uvažujte lineárně lomenou funkci $g : y = \frac{2x+1}{x-1}$.

- Určete $D(g)$, načrtněte graf funkce g a vyznačte v soustavě souřadnic její asymptoty a průsečíky s osami.
- Pro konkrétní hodnotu $y = 5$ řešte početně rovnici $g(x) = 5$. Řešení graficky znázorněte jako průsečík grafu funkce g s přímkou $y = 5$.

- c) Uvažujte obecnou hodnotu $y \in \mathbb{R}$. Řešte početně rovnici $g(x) = y$ s parametrem y a proveďte diskusi počtu kořenů v závislosti na hodnotě parametru y .
- d) Na základě diskuse určete obor hodnot $H(g)$, rozhodněte o prostotě funkce g na $D(g)$ a napište předpis inverzní funkce g^{-1} včetně jejího definičního oboru $D(g^{-1})$.

2 Cvičení 2: Analýza vlastností z grafu funkce

Na obrázku níže je vyobrazen graf reálné funkce f . Všechny významné body leží v mřížkových bodech.

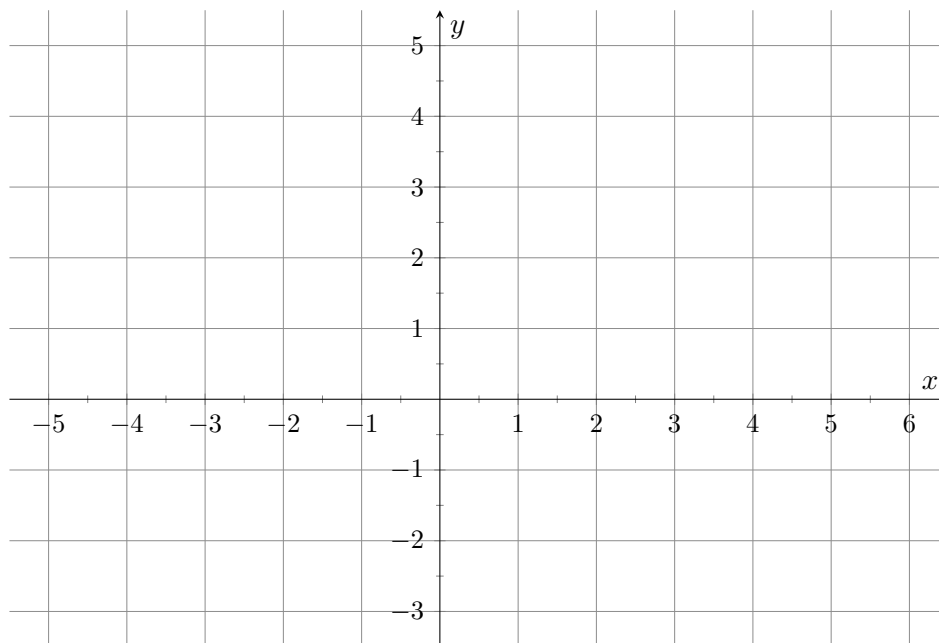
- a) **Definiční obor a obor hodnot:** Na základě formální definice definičního oboru a oboru hodnot určete množiny $D(f)$ a $H(f)$. Zapište je jako intervaly.
- b) **Prostota:** Je funkce f prostá na svém definičním oboru $D(f)$?
- Jakou vzájemnou polohu mají body grafu funkce v případě, že $f(x_1) = f(x_2)$? Na základě této úvahy odpovězte ano/ne na otázku, zda je funkce prostá.
  - Uveďte konkrétní protipříklad (dva různé body $x_1, x_2 \in D(f)$), který vyvrací podmínku z Definice prosté funkce. Při důkazu uvažujte obě definice (s implikací i obměněnou implikací).
- c) **Monotonie:**
- Najděte maximální¹ intervaly $I \subseteq D(f)$, na kterých je funkce f rostoucí.
  - Zjistěte, zda je funkce f rostoucí na množině, která je sjednocením intervalů, které jste našli v předchozím bodě.
- d) **Extrémy:**
- Určete všechny body $x_0 \in D(f)$, ve kterých má funkce lokální maximum. Pro jeden vybraný bod zvolte konkrétní $\delta > 0$ a ukažte, že podmínka platí na celém $O_\delta(x_0) \cap D(f)$.
  - Má funkce na svém $D(f)$ globální maximum? Pokud ano, určete jeho hodnotu a bod, ve kterém se nabývá.
- e) **Omezenost:**
- Je funkce f omezená zdola? Pokud ano, uveďte alespoň dva různé dolní odhady $d \in \mathbb{R}$.
  - Najděte nejmenší kladné reálné číslo $K \in \mathbb{R}^+$ takové, že pro všechna $x \in D(f)$ platí $|f(x)| \leq K$.

¹Interval I nazveme maximální, pokud žádný interval $J \supsetneq I$ nemá danou vlastnost.

3 Cvičení 3: Konstrukce grafu funkce podle požadavků na vlastnosti funkce

Načrtněte do připravené souřadnicové sítě graf jedné reálné funkce g , která současně splňuje všechny následující podmínky (využívejte uvedené definice):

- a) $D(g) = (-4, 5]$.
- b) $H(g) = [-2, 4]$.
- c) Funkce g je rostoucí na intervalu $(-4, -1]$ a na intervalu $[2, 5]$.
- d) Funkce g má v bodě $x_0 = -1$ lokální maximum, přičemž $g(-1) = 3$.
- e) Funkce g má v bodě $x_1 = 2$ globální minimum.
- f) Funkce g není prostá na $D(g)$.
- g) Funkce g je omezená na $D(g)$ s horní závorkou $h = 4$.

4 Cvičení 4: Didaktická reflexe (Pro budoucí učitele)

- a) **Práce s chybou:** Žák tvrdí: „Funkce je omezená shora, protože její graf nikde nepřesahuje horní okraj sešitu.“ Jak vysvětlíte žákovi rozdíl mezi formální definicí omezenosti funkce a fyzickým omezením kreslicí plochy?
- b) **Negace výroku:** Zformulujte pomocí kvantifikátorů negaci definice prosté funkce. Jak tuto negaci geometricky/graficky interpretujete žákům na střední škole?